Araştırma-İnceleme

TÜRKİYE'DE DİNLENİLEN POPÜLER MÜZİKLERİN İNCELENMESİ: SPOTIFY ÖRNEĞİ

Mehmet EFE[1]
Ömer Bilgehan SONSEL[2]

1 Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, efesworld(at)gmail.com , ORCID: 0000-0001-8118-4910
2 Dr., Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, bilgehansonsel(at)gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5814-4363

Efe, Mehmet ve Ömer Bilgehan Sonsel. "Türkiye'de Dinlenilen Popüler Müziklerin İncelenmesi: Spotify Örneği" idil, 60 (2019 Ağustos): s. 975–983. doi: 10.7816/idil-08-60-03

Öz

Sesi kayıt edebilen ilk düzenek fonografın icadı, müzik endüstrisinin doğuşunun miladı olarak kabul edilir. Sesin kayıt edilebilmesi müziğin de kayıt edilebilmesi sonucunu beraberinde getirmiş ve yaygınlaşan ses kayıt cihazları, müziği alınıp satılabilir ve geniş kitlelere ulaştırılabilir bir ticari meta haline getirmiştir. Yaklaşık üç yarım yüzyıl süren bir zaman diliminde ses kayıt teknoljileri fonograf'tan günümüz dijital müzik platformlarına evrilmiştir. Müziğin dağıtımı, üretilmesiyle eş zamanlı olabilen bu platformlar kitlelerin müziğe kolay ulaşmasını sağlarken, internet aracılığı ile viral olarak yayılan nitelikli ya da niteliksiz her türlü içerikle toplumları yerel ya da global ölçekte etkiler ve hızla dönüştürür hale gelmiştir. Dinlenilen popüler müzikler, üretim ve tüketimin artmasıyla hızla değişim göstermektedir. Bir toplumda dinlenilen müzikler, o toplumun güncel popüler müziğini ve kültürünü sergilediği için beğenilen şarkıların kısa aralıklarla incelenmesi önem kazanmaktadır. Bu çalışmada dijital platformların global ölçekte en yaygın olanlarından Spotify'ın 2019 Temmuz ayı Türkiye ilk elli listesinde yer bulan şarkıların analizine yer verilmiştir. Temmuz ayı boyunca en çok listede kalan elli şarkı, tür, tonalite, ritmik yapı, süre, alt yapı gibi özellikleri bakımından, seslendiren şarkıcılar ise cinsiyetleri ve yerli/yabancı olma durumları bakımından incelenmiştir. Müzikal anlamda dönemsel ya da kalıcı olabileceği düşünülen çarpıcı verilere ulaşılmış, ilgili başlıklar altında tablolaştırılarak gösterilmiştir. Elde edilen veriler, müziğin olağanüstü bir hızla dijital platformlardan yayılması sayesinde kitle psikolojisini ne denli hızlı bir şekilde değiştirebildiği ve ortak kültüre yön verebildiğinin tespiti açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: popüler müzik, Spotify, popüler kültür, müzik dinleme

Makale Bilgisi
Geliş: 30 Temmuz 2019 *Düzeltme: 10 Ağustos 2019* *Kabul: 15 Ağustos 2019*
DOI: 10.7816/idil-08-60-03

© 2019 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Müzik sadece bir ihtiyaç sonucu üretilen ve tüketilen bir alan değil aynı zamanda toplumların kültürel miraslarını sonraki kuşaklara aktarabilmesini sağlayan önemli bir iletişim aracıdır. Bu noktada müzik, teknolojiden en çok etkilenen alanlardan olmuş ve müzik teknolojilerindeki gelişim devamlılık göstermiştir. Kayıt teknolojilerinin 19. yüzyılın sonlarında başladığı düşünülürse çok kısa bir zamanda katlanarak büyüyen bir teknoloji alanı olmuştur. Bu serüvenin 1877 senesinde Edison'un icat ettiği "fonograf" ile başladığı kabul edilmektedir ve kelime anlamı Rumca "ses yazan" anlamına gelmektedir (Felek, 1979: 51). Fonografta, titreşen bir iğne ile, "kovan" adı verilen içi boş silindirler çalınmakta idi ancak bu silindirler, kendinden sonra gelecek teknolojilere göre oldukça düşük bir ses üretebilmekteydi (Gözke, 1999: 11). Toplumların kültürlerini kaydedebilmelerini ve sonraki kuşaklara aktarabilmeleri için ilk büyük adım atılmıştı ancak cihaz istenilen temizlikte ve kalitede kayıt yapamamakta, kayıtlarda olmaması gereken tizlik ve peslik durumları yaşanmaktaydı (Özden, 2013: 212). 1890 senesinde fonograf Osmanlı'ya ulaşmış ve 1902 senesine kadar birçok kayıt yapılmıştır. Müzik dinleme serüveninde bir sonraki durak 1902 senesinde piyasaya çıkan "gramofon" olmuştur. Fonografın daha gelişmişi olan gramofonun patenti Emile Berliner'e aittir. Gramofon, fonograf gibi silindirle değil, taş plakla çalışmaktadır. Zemberek adı verilen bir düzenekle çalışan plak döndürücü, dakikada 78 kez plağı döndürmekte ve iğnenin plak üzerindeki oyuklarda dolaşarak sesin oluşmasını sağlamaktadır. Ses üretimi fonografa göre daha yüksekti. Çünkü diyafram adı verilen bölgede oluşan ses borazan yardımı ile büyütülmekte idi. Pratik olması ve taşınabilir olması kısa zamanda fonografın yerini almasına ve uzun bir süre müzik piyasası da dahil birçok sektörde kullanılmasını sağlamıştır. 1905 senesi itibari ile İstanbul'da ilk plak kaydı yapılmıştır (Barutcu, 2015: 86). Plak sanayinin İstanbul'a gelişi ile kaydedilen ilk türler arasında gazeller ve fantezi şarkılar, karagöz ve meddah havaları, Mevlevi Ayinleri ve Kuran tilaveti olmuştur (Sarı, 2013: 209). Sonrasında ise halkın beğeni ve talebine göre kayıtlarda gazellere, şarkılara, taksimlere, türkülere ve kantolara ağırlık verilmiştir. İstanbul halkı müzik dinleme ile tanışmış, bu yeni buluşa büyük bir merak ve rağbet göstermiştir. Ancak müzik dinlemek günümüzdeki kadar kolay ulaşılır bir durum olmamakla beraber, halkın kendi müzik dinleme cihazına sahip olması o günler için mümkün olan bir durum değildi. Yeni bir sektör oluşmuş ve halka para karşılığında müzik dinletme gibi bir dönem başlamıştır. Belli alanlarda gramafonla kalabalığa müzik dinleme para karşılığı yapılmıştır (Çavdaroğlu, 2009). 1920'li yılların insanları müzik dinleme konusunda daha şanslıydılar. Elektromanyetik dalgalar enerjisi ile bir olayın, bir iletinin (söz, müzik) topluma ses yolu ile aktarılmasına yarayan radyo yayıncılığı dönemi başlamıştır (Aziz, 2013: 36). Dünya ölçeğinde düzenli radyo yayıncılığı yapılması ve insanların bu taşınabilir teknolojiye evlerinde sahip olabilmeleri, müzik sektörünün de gelişimini hızlandırmıştır. Radyo sayesinde artık müzik dinlemek daha kolay, daha hızlı ve daha ekonomiktir. Üretilen müzik yapıtlarının sayısı artmış, insanlar dinleyecek daha çok müziğe sahip olmaya başlamışlardı. 1960'lı yıllarda "long play" adı verilen 33 devirli plastik plakların çıkması taş plakların üretiminin yavaş yavaş sona ermeye başlamasına sebep olmuştur (Aslan, 2002: 84). 1963 yılında Philips markasının icadı olan "kaset" teknolojisi müzik piyasasına girmiş ve yeni gözdesi olmuştur. Küçük ve kolay taşınır olması, kaset piyasasının patlamasındaki en büyük etken olarak görülmektedir. Kaydın kolay okunması ve üzerine tekrar kayıt yapılabilmesi, dönem dinleyicilerini en cezbeden özellik olmuştur. 1979 senesinde Sony tarafından piyasaya sürülen "walkman" ler ile müzik dinleme serüveni yepyeni bir çağa girmiş ve insanların istedikleri müziği istedikleri yerde dinleyebilmesine imkan veren "mobil müzik" tanımını doğmuştur. (Önder vd. 2015: 128). 1982 senesinde Philips firması yeni teknolojisini tanıtmış ve o güne kadar yapılan kayıtların, en yüksek kalitede dinlenmesine imkan veren CD teknolojisi devri başlamıştır. Walkman'in yerini discman, kasetin yerini ise cd almıştır. Önce televizyonlar, 90'lı yıllarda ise bilgisayarlar evlerimize girmeye başlamış, müzik dinlemek herkes için daha kolay bir hale gelmiştir. 90'lı yılların sonunda ise dijital sıkıştırılmış mp3 formatını çalabilen "mp3 çalar"lar, kaset ya da cd gibi bir aracı olmadan müzik dinlenebilen cihazlar olarak hayatımıza girmiştir. İnsanlar, bilgisayarlarında hazırladıkları dinleme listelerini diledikleri sıralamayla bu aygıtlarına atabiliyorlar, diledikleri zaman ise çok kısa bir sürede silip yenilerini kaydedebiliyorlardır. 2000'li yıllara ulaşıldığında artık herkesin bir mp3 çaları olması sıradan bir durum olmuştur. Müzik dinlemek, serüvenin başından beri hiç bu kadar kolay ulaşılır ve ekonomik olmamıştır. 2009 itibarı ile akıllı telefonlar artık birçok farklı işi tek cihazda yapmamıza imkan sağlayan teknolojiler olmuştur. İnternete bağlanabilmesi sayesinde online müzik dinleme imkanı sağlayan bu cihazlarda istenilen an, istenilen müziğin birçok farklı versiyonuna ulaşmak artık çok kolaydır.

Popüler Kültür ve Popüler Müzik

Popüler kültür ve popüler müzik kavramlarını anlatabilmek için öncelikle sözcük anlamlarına bakmak faydalı olacaktır. Kidd'e göre "popüler" sözcüğü, Latincedeki "halk" anlamına gelen "populus" sözcüğü ile "halka ait" anlamına gelen "popularis" sözcüğünden türetilmiştir. Popüler kültür ise geniş bir nüfus tarafından

paylaşılabilen inançlar, pratikler ve bunların içerdikleri normların örgütlenmesi olarak anlaşılabilir. (Sarıgül, 2019: 36-37). Popüler kültür, ortak bir kitlenin oluşturduğu değer örgütlenmesi olarak görülmekle birlikte aslında kitlelerin yöneleceği değerleri de belirler. İnsanlar, beğendikleri, sevdikleri ve yapmaktan keyif aldıkları şeylerin popüler olduğunu düşünerken aslında farketmeden popüler olanı beğenir, sever ve yapmaktan keyif alırlar. Popüler kültür ile ilgili en büyük paradoks bu olmaktadır. Bir şey bireyler beğendiği ve sevdiği için mi popüler olmaktadır? Yoksa popüler olan bir şeyi mi beğenip sevmektedir? Bireyler, sevdikleri artistlerin tükettiklerini tüketmeye çalışmakta, onların giydiklerini giymekte, kullandıkları ev eşyaları ve mobilyaları, güzellik malzemelerini kullanmakta, üzüntülerini, sevinçlerini, eğlence biçimlerini beğendikleri popüler artistlerinkine benzetmeye çalışmaktadır (Ersöz, 2002: 64). İnsan, kendi yarattığı bir olgu tarafından, kendi isteği ile sömürülmektedir. Yani halk tarafından yaratılan ve daha sonra kapital düzenin hakimiyetine geçen kültür, çeşitli düşünce, oluş ve yaklaşımlarla farklılık kazanmıştır (Aydar, 2014: 800). 1970'lerin sonlarına kadar endüstrik bir yapı tarafından değil halk tarafından yaratılan bir ürün olarak görülen popüler kültür, artık bir çok araştırmacı ve sosyolog, müzikolog tarafından "pazarda üretilen ve satılan diğer mallar gibi, ticari bakımdan üretilen ve pazarlanan kültür" olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan, 2001: 8). Yani popüler kültür teknolojik araçlarla üretilmiş, paketlenmiş ve tüketilmeye hazır hale getirilmiştir (Yılmaz, 2017: 90).

Popüler müzik, popüler kültürün alt basamaklarından biridir. Tanımlardan yola çıkarak halka ait olan müzik veya halkın ortak beğenisi ile ortaya çıkan müzik denebilir. Çağımız gereği her an yanımızda olabilecek bir kültür ürünüdür. Müzik, bireylerin beğeni ve estetik duyguları ile doğrudan ilişkilidir. Bir insan, duygu ve düşüncelerini müzik yoluyla kendisi gibi hisseden insanlarla paylaşarak belli bir kitleyi toplar. Aynı şekilde hisseden, aynı ruh halinde olan bireyler ortak bir beğeni etrafında toplanır. Toplumsal koşullara uygun olarak farklı biçimlerde ortaya çıkan müzik, bireylerin kendilerini ifade etmeleri için kullandığı önemli sosyal araçlardan birisidir. Değişen sosyal şartlar, müzik tarzlarını ve bireylerin müzik tercihlerini de etkilemektedir (Sağır vd. 2015: 121). Müzik, her yerde birden bulunan bir sosyal fenomendir. İnsanlarin müzik dinlemek için bir araya gelip sonra hakkında konuştukları konserler gibi bir çok sosyal etkinliğin merkezinde müzik vardır (Erdem, 2011: 20). Her insanın yaşadığı çevrede müzikle bir ilişkisi vardır. İnsanlar müziği dinler, dinlediği müziği algılar, anlar ve dinlediği müzikten hoşlanırlar (Kalender, 2001: 152). Bir ülkede dinlenilen müzikler, doğrudan o ülkenin popüler kültürü ile yani popüler müziği ile alakalıdır. Bireyin dinlemekten keyif aldığı müzikler, sadece beğeni ile sınırlı değil, sosyal, kültürel ve psikolojik süreçlerin ürünüdür. Popüler kültür paralelinde gelişen popüler müziklerin dinlenme düzeylerinin, sadece Türkiye'de değil özellikle Batı dünyasında da diğer müzik çeşitlerinin önüne geçtiği bilinen bir gerçektir. Ancak Türkiye'deki bu gelişmenin Batı dünyasındakinden daha sancılı olduğu söylenebilir. Çünkü Batıda popüler müziğin ortaya çıkışı, gelişimini büyük ölçüde gerçekleştirmiş olan klasik veya sanat müziklerini takip etmiştir (Çiftçi, 2010: 152). Popüler kültür aynı zamanda endüstriyel bir üründür, bir pazarı bulunmaktadır. Gelişen teknoloji ve ses sistemlerinin kolay ulaşılabilirliği, sokakta, cafede, alışveriş merkezlerinde, dolmuşta, takside her yerde beğenip beğenmediğimiz her türlü müzikle bizi muhatap kılmaktadır (Solmaz, 2009: 3). Popüler kültürün her alt basamağında olduğu gibi popüler müziğin bireylere ulaşması çağımızın en büyük aracı sosyal medya ve dijital platformlarla olmaktadır. 20. yüzyılda gelişimi hızla artan internet 21. yüzyılda hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Metropollerden taşraya her insanı bünyesinde birleştiren bu platformlar, bireylere yön vermekte, toplumun değer yargılarını endüstriyel bir şekilde yönetmektedir. Tüketimin artması, insan toplumlarının düşünce ve değer yargılarının, yaşam tarzlarının değişmesine bağlı olduğundan, hiç çekinmeden bu yönde de mesajlar verirler (Özden vd. 2010: 278). Bu dijital platformların büyük ölçüde hedef kitlesi olan gençler, önlerine sunulan ve çekici hale getirilen müzikler altında birleşmektedir. Gelişen teknoloji ile popüler müzik her gün daha fazla insana ulaşmakta ve çatısı altında toplamaktadır. Popüler müzik olarak kategorize edilebilecek hemen tüm müzikler, bireylerin müzik dinleme alışkanlıklarını daha çok kaydedilmiş ürünlere kaydırmakta ve buna bağımlılığını artırmaktadır (Erol, 2017: 86). Çünkü çağımızın müzik endüstrisinin en büyük kaynağı tüketicidir. Popüler müzik, o müziği tüketen yani dinleyenler tarafından var olmaktadır. Yani tüketici ve endüstri birbirine mecbur iki taraftır. Endüstri tüketici sayesinde ayakta kalır, tüketici ise endüstri sayesinde dinlemeye devam edebilir. Bu noktada tüketim sürecinde tüketicinin tercihleri ve müziksel beğenisi ön plana çıkmaktadır (Uçar, 2011: 809). Günümüzde popüler müziğin pazarlanması iki türlü yapılmaktadır. Bunlar fiziksel albüm satışları ve dijital platformlardan yapılan satışlardır. Fiziksel albüm satışları, cd çalar, plak çalar gibi teknolojik cihazların kullanımının pratik olmamasından ve daha maliyetli olmasından dolayı günden güne düşerken, online müzik dinleme platformlarının kullanımı günden güne artmaktadır. Online müzik dinleme döneminin başlaması ile bilgisayar ve akıllı telefonlardan internet aracılığı ile müzik dinleme imkanı sunan uygulamaların arasında, birçok ünlü plak şirketine ait müziklerin sınırsızca dinlenmesini sağlayan "spotify" başta gelmektedir. İlk olarak İsveçte hizmet veren ve 2013 yılında Türk

dinleyicinin hizmetine sunulan program, bünyesinde yaklaşık otuz milyon parça barındırmaktadır. Tüm işletim sistemlerinin kullanabildiği program, ücretsiz kullanıcılara 160 kbps'lik ses kalitesi sunarken, ücretli üyelerine 320 kbps'lik bir hizmet sunmaktadır (Kara vd. 2018: 687). Öğrencilere özel düşük fiyatlı üyelik tipi sunması, programın hedef kitlesinin popüler müziğe yön veren yaş grubu olduğunu göstermektedir. Spotify Türkiye Müdürü "Amacımız, her an, her yerde, herhangi bir duygu durumunda insanlara hitap edecek müziği bulmalarını sağlamak." olarak ifade etmiştir (Ergün, 2016: 117). Ülkemizin popüler müzik beğenisini çözümlemek ve anlamak, dinlenilen müzikleri incelemekle mümkün olmaktadır. Bir toplumda dinlenilen müzikler, o toplumun güncel popüler müziğini ve kültürünü sergilemektedir. Dinamik olan ve devamlı değişim gösteren popüler müzikler yıllara göre tür ve biçim değiştirmektedir. Ülkemizin güncel durumunu incelemek ve dinlenilen popüler müzikleri incelemek bu açıdan önem kazanmaktadır. Bu durumu tespit etmek ve gerçekçi sonuçlara ulaşmak ise dijital platformlardan en kapsamlısı olan spotify'da dinlenilen güncel parçaların incelenmesi ile mümkün olmaktadır.

Problem Durumu

Tüm bu bilgiler ışığında araştırmanın problem cümlesi şu şekilde belirlenmiştir;

Türkiye'de spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısı nasıl bir görünüm sergilemektedir?

Bu ana problem çerçevesinde cevabı aranan alt problemler ise şöyle belirlenmiştir;

1. Türkiye'de spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısını seslendiren şarkıcılar cinsiyetleri ve yerli/yabancı olma durumu açısından nasıldır?
2. Türkiye'de spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısı tür, tonalite ve ritmik yapı olarak nasıldır?
3. Türkiye'de spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısının sözleri içerdiği temalar açısından nasıldır?
4. Türkiye'de spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısı altyapıları açısından nasıldır?
5. Türkiye'de spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısı süreleri bakımından nasıldır?

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde yapılan araştırmanın modeline, evren ve örneklemine, veri toplama sürecine ve elde edilen verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Türkiyede spotify üzerinden dinlenilen 50 popüler müzik şarkısını farklı açılardan incelemeyi amaçlayan bu çalışma, doküman analizi modelindedir. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren materyallerin analizini kapsamaktadır. Gözlem ve görüşme yöntemiyle veri toplamanın olanaklı olmadığı durumlarda, bu yöntemlere ek bir araştırma yöntemi olabileceği gibi, tek başına da bir veri toplama yöntemi olarak kullanılmaktadır (Yıldırım vd. 2008: 187).

Evren ve Örneklem

Herhangi bir araştırma ya da gözlem alanına giren obje ve bireylerin tümüne evren denilmektedir (Kaptan, 1998: 116). Örneklem ise, evreni temsil edebilen, evren içerisinden uygun yöntemler kullanılarak seçilen kümelerdir (Şahin, 2012: 121). Araştırmacılar tarafından Spotify müzik dinleme platformu 2019 senesi temmuz ayı içerisinde "Türkiye En İyi 50" dinleme listesi günlük dinlenme verileri tutulmuş ve 31 gün boyunca en çok listede kalan 50 müzik parçası çalışmaya dahil edilmiştir. Bu çalışmanın örneklemini temmuz ayı boyunca listede en çok kalan 50 müzik parçası oluşturmaktadır. Tüm şarkılar incelendiği için çalışmanın örneklemi evreni temsil etmektedir.

Sınırlılıklar

- Çağımız gereği dijital veriler her gün eskimektedir. Günümüzde yapılan bir araştırmanın sonucu sadece birkaç ay sonra yapıldığında farklı çıkabilmektedir. Bu sebeple dinlenen popüler müziklerin inceleme aralığı 2019 senesi temmuz ayı ile sınırlı tutulmuştur.
- Online müzik dinleme sağlayan bir çok dijital platform bulunmaktadır. Ancak bunlardan bazıları sadece belli marka cihazlar tarafından kullanılabilmekte, bazıları ise GSM operatörleri ile çalışmaktadır. Araştırma için seçilen Spotify programı her cihazdan ve her gsm operatöründen kullanılabilmektedir. Bu sebeple araştırmada incelenen dijital platformlar spotify programı ile sınırlı tutulmuştur.

Tanımlar

Hybrid Müzik: Melez şarkı; iki farklı müzik türünün özelliklerini koruyarak aynı şarkı içerisinde değişime uğramadan yer alması. Örn: Melodik pop bir a cümlesi devamında gelen rap b cümlesi.

T-Rap: Türkçe rap müzik.

Trap: 1990'lı yıllarda Amerika'da ortaya çıkmış, sözlerinde daha çok illegal işlerin ve küfürün yer aldığı Rap müziğin elektronik alt dallarından biri.

Bulgular

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 1. Türkiye'de spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısını seslendiren şarkıcıların cinsiyetleri ve yerli/yabancı olma durumu.

				f	%
Cinsiyet	Kadın			10	20
	Erkek			20	40
	Birlikte söyleme	2 kişi	13	16	32
		3 kişi	2		
		13 kişi	1		
	Müzik Topluluğu			4	8
Toplam				**50**	**100**
Yerli/Yabancı	Yerli			42	84
	Yabancı			8	16
Toplam				**50**	**100**

Tablo 1. de spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 şarkıyı seslendiren şarkıcıların cinsiyetleri ve yerli/yabancı olma durumları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde şarkıların büyük bir çoğunluğunun erkek şarkıcılar tarafından seslendirildiği, %16'lık bir dilimi iki ve daha fazla kişinin birlikte seslendirdiği görülmektedir. Kadın şarkıcıların seslendirdiği şarkılar genelin %20'sini oluşturmaktadır. Temmuz 2019 listesinde dinlenen 50 şarkıyı seslendiren şarkıcıların %84'ü yerli iken %16'sı yabancıdır.

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 2. Türkiye'de spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısınının tür, tonalite ve ritmik yapısı

Tür	*f*	**Tonalite**	*f*	**Ritmik Yapı**	*f*
Pop	20	**Am**	7	**Dört Zamanlı**	50
T-Rap	17	**Gm**	6		
Hybrid Pop - Rap	7	**Em**	5		
Rap	2	**Fm**	4		
Indie Pop	2	**Abm**	4		
Rock	1	**Bbm**	4		
		F#m	4		
		C#m	4		
		Ebm	3		
		Dm	3		
		Cm	3		
		Bm	2		
		AbM	1		

Tablo 2. incelendiğinde dinlenilen popüler parçaların yarıya yakınının pop şarkısı olduğu, bu türü T-rap şarkılarının takip ettiği görülmektedir. Yarı pop yarı rap şarkılarının oluşturduğu hybrid şarkıların sayısı yedi iken rap ve indie pop türünde iki şarkı bulunmakta, rock türünde ise tek şarkı bulunmaktadır. Dinlenen popüler şarkılar tonaliteleri açısından incelendiğinde, şarkıların en çok La minör tonalitesine yazıldığı, bu tonaliteyi Sol minör, Mi minör tonlarının takip ettiği görülmektedir. Listede sadece bir adet majör şarkı bulunmaktadır, bu şarkı Labemol Majör tonalitesindedir. Şarkıların ritmik yapısı incelendiğinde tümünün dört zamanlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 3. Türkiye'de spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısınının sözlerinin içerdiği temalar

Şarkıların İçerdiği Temalar	**Temanın Geçtiği Şarkı Sayısı**	**Toplam Şarkıya Oranı %**
Aşk	16	32
Kimlik Sorunu	15	30
Ayrılık	12	24
Argo, Küfür	8	16
Eleştiri	6	12
Psikolojik İçerik	3	6
Güzelleme	3	6
İllegal Temalar (Uyuşturucu vb.)	2	4
Sınıfsal İçerik	1	2
Tatil	1	2
Ölüm	1	2

Tablo 3. te temmuz 2019 spotify programında en çok dinlenen popüler şarkıların içerdiği temalara yer verilmiştir. Aşk teması, şarkılarda %32'lik bir dilimle en çok işlenen tema olarak görülmekte, kimlik sorunu %30'luk dilimle en çok işlenen ikinci tema olarak görülmektedir. Bu temaları, ayrılık teması takip etmektedir. Argo ve küfür içerikli temalar listeden %16'lık bir pay almaktadır. Şarkılarda en az vurgulanan temalar ise sınıfsal içerik, tatil ve ölüm temalardır.

4. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 4. Türkiye'de spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısının altyapı durumları

			f	%
Akustik	Pop	3	12	24
	Etnik	3		
	Latin	2		
	Rock	2		
	Regie	1		
	Funk	1		
Elektronik			38	76
Toplam			**50**	**100**

Temmuz 2019 spotify en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısının alt yapı durumları tablo 4. te gösterilmektedir. Tablo incelendiğinde elektronik altyapıların büyük bir farkla önde olduğu görülmektedir. Şarkıların %76'sı elektronik altyapıdan oluşmakta, %24'ü ise akustik altyapıdan oluşmaktadır. Akustik altyapıdan oluşan şarkıların altyapıları kullanılan entrümanlar ve ritimsel öğeler açısından, pop altyapı, etnik altyapı, latin altyapı, rock altyapı, regie altyapı ve funk altyapıdan oluşmaktadır.

5. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Şekil 1. Türkiye'de Spotify Üzerinden En Çok Dinlenilen 50 Popüler Müzik Şarkısınının Süreleri

Resim 1. Türkiye'de Spotify Üzerinden En Çok Dinlenilen 50 Popüler Müzik Şarkısınının Süreleri

Türkiye'de spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısınının süreleri şekil 1. de gösterilmektedir. Buna göre şarkıların neredeyse yarısının 3-4 dakika aralığında olduğu, 12 şarkının 2-3 dakika aralığında olduğu, 11 şarkının 4-5 dakika aralığında olduğu ve sadece 1 şarkının 6-7 dakika aralığında olduğu görülmektedir. 5-6 dakika aralığında ise hiç şarkı bulunmamaktadır.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmanın amacı kapsamında elde edilen bulgulara ilişkin sonuçların alanyazınla karşılaştırılması ve bu sonuçlara ilişkin öneriler yer almaktadır.

- Spotify üzerinden en çok dinlenilen 50 popüler müzik şarkısını seslendiren sanatçıların büyük bir çoğunluğunun erkek şarkıcılar olduğu, kadın şarkıcıların listede daha az yer bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Birlikte şarkı söyleyen şarkıcıların ve grupların seslendirdiği şarkıların listedeki yeri ise oldukça yüksektir. Bu durum popüler müzik piyasasını belirleyen dinleyici kitlesinin farklı ses renklerini dinlemekten keyif aldığını göstermektedir. Listede yer alan şarkıların çok büyük (%84) bir kısmı ise yerli şarkılardır.
- İncelenen şarkılar arasında tür bakımından en çok pop türünde şarkı bulunmaktadır. Pop müzik, popüler müziğin çok uzun yıllardır başı çeken türü olmaktadır. Geçmiş yıllarda yapılan birçok araştırmanın sonucu bu araştırma ile paralellik göstermektedir. Yılmaz ve Kapancıoğulları, (2007: 277) üniversite öğrencilerinin müzik ürünleri ve edinim yolları konusundaki tercihlerini inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin dinlemekten keyif aldıkları müzik türünü de araştırmışlar ve büyük bir farkla pop müzik sonucuna ulaşmışlardır. Bulut ve Altay, (2012: 243) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin müzik profillerini inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin dinledikleri müzik türlerini araştırmışlar ve birinci sırada pop müzik ikinci sırada rap müzik sonucuna ulaşmışlardır. İkinci sırada rap müziğin dinleniyor oması, bu araştırmanın da sonucudur. Listedeki şarkıların %34'ü T-Rap şarkılarıdır. Bu durum da Türkiye'deki güncel müzik beğenisinin rap müziğe doğru yöneldiğini göstermektedir. Rap müzik, yeni dönemin küresel-yerel ikileminde, ülkemizde bilhassa İstanbul'un evrensel bir şehir hâline dönüştürülmesi sürecinde yeni bir kategori olarak ortaya çıkan yeni yoksul kimliğinin global yoksul kimliği ile bağlantılandırıldığı yerdedir (Konyar, 2011: 450). Bir dönem halkın sorunları, aşk acıları, düzen eşitsizliği nasıl arabesk şarkılara aktarılıyor ve bu müzik türü insanlar için bir anda duygularına tercüman oluyorsa, dönemsel olarak bugün rap müzik bu rolü üstlenmektedir. En az dinlenen müzik türü ise rock müzik olarak belirlenmiştir. 90'lı yılların popüler müziği olan rock müzik 2010'ların sonunda kendine artık eskisi kadar yer bulamamaktadır. Listede yer alan şarkıların tonaliteleri incelendiğinde, şarkıların en çok La

minör ve Sol minör tonalitesinde yazıldığı tespit edilmiştir, Listede sadece bir adet majör şarkı yer almaktadır. Dinlenilen popüler müziklerin tamamı dört zamanlı şarkılardır.

- Listede yer alan şarkıların içerdiği temalar incelenmiş ve en çok işlenen temanın aşk teması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kimlik sorunu %30'luk dilimle en çok işlenen ikinci tema olarak görülmektedir. Ayrılık teması, argo ve küfür içerikli temalar listede oldukça fazla yer tutan temalardır. En az yer alan temalar ise sınıfsal içerik, tatil ve ölümdür. Müzik, belli bir grupta bir tür duygudaşlık hissi yarattığı ölçüde o gruptaki insanların hislerini temsil eden bir aracı haline gelir. Marşlar, türküler ve pop müzik, başka başka hissedişlerin müzikleridir bir anlamda (Paker, 2008: 103). Bu durum insanların şarkılarda hislerini aradıklarını göstermektedir. Aşk teması temmuz 2019 listelerinde dinleyicinin en çok aradığı his olmaktadır.
- 50 popüler müzik şarkısının altyapı durumları incelendiğinde çok büyük çir çoğunluğun (%76) elektronik altyapıdan oluşmakta olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ile artık elektronik cihazlar birçok enstrümanı gerçeğine yakın seslendirebilmekte, böylece defalarca prova edilmeden tek seferde hatasız kayıt yapılabilmektedir. Kolay uygulanabilir olması ve maliyetin düşük olması birçok aranjörün altyapıları tamamen elektronik altyapıda tutmasına sebep olmaktadır. Gelişen teknoloji ile insanlar evlerindeki bilgisayarlarla bile ortalama bir stüdyo kaydı gerçekleştirebilmektedir. Bu durum da akustik müziklerin değerli olmasından bağımsız olarak kullanışlılığının düşmesine ve daha az tercih edilmesine sebep olmaktadır.
- Listede yer alan popüler müzik şarkılarının neredeyse yarısı 3-4 dakika aralığındadır. geri kalanı ise 2-3 dakika ve 4-5 dakika aralığına dağılmıştır. Sadece bir şarkı 6-7 dakika aralığındadır. İnsanların bir müziği dinlemelerine yönelik yapılan çalışmalarda ideal süre 3 dakikanın biraz üstü ve biraz altı olarak bulunmuştur. Global ölçekte günümüzde de önemini sürdüren yarışmalardan Eurovision Şarkı Yarışması'nın katılım kurallarında katılımcı şarkıların üç dakika sınırını geçmemesi kuralı bulunmaktadır. Genel olarak müzik prodüktörlerinin bu çalışmaların sonuçlarına bağlı kaldıkları görülmektedir.

Kaynaklar

Aslan, Cengiz. Okuyucu Mektupları. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 16* (1), 83-86, 2007.

Aydar, Deniz. Popüler Kültür ve Müzik Üzerine. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar*

Aziz, Aysel. Televizyon ve Radyo Yayıncılığı (Giriş). Hiperlink Yayınları, 1. Baskı,

Barutcu, Tuba. Taş Plak Geleneğinde Türk Müziği Kadın Ses Sanatçılarının Müzikal Kimlik Ve Müzikal Gelişimleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik*

Bulut, Damla ve Altay, Emin. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Müzik Profilleri: Yozgat İli Örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 20*(1), 237-254, 2012.

Çavdaroğlu, Salih, Zeki. Türkiye'nin Ses Kayıt Tarihine Bir Bakış. *Musîki İnternet Dergisi,*

Çiftçi, Ersan. Popüler Kültür, Popüler Müzik ve Müzik Eğitimi. Erzincan Eğitim Fakültesi

Erdem, Cenk. Ergenin Müzik İle İletişimi. *Türk Pediatri Arşivi*, *46*(11), 19-21, 2011.

Erdoğan, İrfan. Popüler Kültürde Gasp ve Popülerin Gayrimeşruluğu. *Doğu Batı Dergisi,*

Ergün, Ezgi. Türkiye'de Kullanılan Online Müzik Platformları: Spotify Örneği. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication, 6* (2), 114-118, 2016.

Erol, Ayhan. *Popüler Müziği Anlamak, Kültürel Kimlik Bağlamında Popüler Müzikte Anlam.* Bağlam Yayıncılık, 4. Basım, İstanbul, 2017.

Ersöz, Aysel, Günindi. Popüler Kültür Ürünlerinden Müzik Videolarının Gençler Üzerindeki Olumsuz Etkileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, *5*(5), 61-68, 2002.

Felek, Burhan. *Ses Kaydının Hikayesi.* Geçmiş Zaman Olur Ki, Taha Toros Arşivi, İstanbul,

Gözke, Özge. Gramofondaki Sesimiz. *Cumhuriyet Dergisi, Sayı 668,* 11-12, 1999.

Kalender, Necdet. Müzik Dinlemenin Eğitsel Temelleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim*

Kaplan, Saim. *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri.* Geliştirilmiş 11. Baskı,

Kara, Tolga ve Hünkar, Tolga. Medya İşletmelerinde Yeni Nesil Pazarlama: Freemium Spotify Üzerine Bir Araştırma. *The Turkish Online Journal of Design, Art and*

Basım, İstanbul, 2017.

Konyar, Hürriyet, *Yeni Müzik Kültüründe Hâkim Küresel Kültür ile "Öteki" Kültürler Arasında Kurulan Yeni İlişkilerle Türkiye'deki Yeni Pop Müzik Kültürünün Değerlendirilmesi.* 38. Uluslarası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Bildiri Kitabı, 2. Cilt, 435-455, 2011.

Önder, Osman ve Yıldız, Gökay. *Müzik Uygulamalarında Tablet Bilgisayar (ipad) Kullanımı.* Süleyman Demirel Üniversitesi, Art-e Sanat Dergisi, 8(15), 127-154, 2015.

Özden, Erhan. Mûsıkîşinas-ı Şehir Tanbûrî Cemil Bey'in Artistik Plaklarının Husûsî Kataloğu ve Cemil Bey'in Tuttuğu Notlar, Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 13 (1), 211-227, 2013.

Özden, Ömer ve Barışeri, Nurtuğ. Üniversite Öğrencilerinin Popüler Kültür ve Popüler Müzikle İlgili Görüşleri, e-Journal of New World Sciences Academy, 5(4), 276-294, 2010.

Uçar, Murat, Cenap. Gelişen Müzik Endüstrisi ve Bunun Müziksel Yozlaşmaya Etkileri, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiri Kitabı, 801-810, 2011.

Paker, Oya. Popüler Müzik, Günlük İdeoloji ve Benlik İnşası: Sezen Aksu Şarkıları Üzerinden Bir İnceleme. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (34), 87-106, 2008.

Sarı, Gözde, Çolakoğlu. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kadın Müzisyenler: Taş Plak Geleneğinde Lale ve Nerkis Hanımlar cd'si, Toplumsal Cinayet, Sayı 6, 208-216, 2013.

Sarıgül, Fatoş, Altınbaş. Popüler Kültür Nedir? Ne Değildir? Altınbaş Üniversitesi Yayınları, 1. Basım, İstanbul, 2019.

Solmaz, Pınar, Beşevli. Popüler Kültürün "Müzik Eğitimine Etkisi Üzerine Bir Değerlendirme. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı, 1-7, 2009.

Şahin, Baki. Bilimsel Araştırma Yöntemleri - Metodoloji. Ed: Abdurrahman Tanrıöğen Anı Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 2012.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Güncelleştirilmiş, Geliştirilmiş 6. Basım, Ankara, 2008.

Yılmaz, Cengiz ve Kapancıoğulları, Ömer. Üniversite Öğrencilerinin Müzik Ürünleri ve Edinim Yolları Konusundaki Tercihleri. Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi 12(9), 272-281, 2007.

Yılmaz, Öznur. Türkiye'de Popüler Müzik Tartışmaları. Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 1. Basım, İstanbul, 2017.

İDİL

ANALYSIS OF POPULAR MUSIC LISTENED TO IN TURKEY: SPOTIFY SAMPLE

Mehmet EFE
Ömer Bilgehan SONSEL

Abstract

Invention of phonograph, which is the first sound recording mechanism, is regarded as a milestone which led to the emergence of music industry. Recording of sound enabled the recording of music as well, and the widespread of recorders turned music into a commercial merchandise enabling its purchase and selling, as well as reaching to large masses. Within a time period of approximately 150 years, the phonograph evolved into digital music platforms we know today. In these platforms, distribution of music is simultaneous with its production and it provides an easy access by a large amount of people; whereas, the embodiment of all kinds of qualified and non-qualified music that spread virally through the Internet, became something that affects people on a local or global scale and causes a rapid transformation. With the increase of production and consumption, the popular music listened to by people showed a rapid change, too. Since the music listened within a society reveals its current popular music and culture, analysis of these songs gains an utmost importance at this point. This study focuses on the analysis of songs available in the Turkey top 50 list in July 2019 presented by Spotify, which is one of the most common digital platforms on a global scale. A total of 50 songs which stayed on the list during July 2019 were analyzed in terms of genre, tonality, rhythmic structure, duration, and backing tracks; while the singers were analyzed in terms of gender and their country of origin. There are certain striking data obtained throughout the study, which is believed to be musically periodic or permanent, and these data are tabulated and presented under related headings. Collected data are of great significance with regard to identifying the role of music in changing the mass psychology rapidly by means of its widespread via digital platforms, and dominating the common culture.

Keywords: popular music, Spotify, popular culture, music listening